

Účast veřejnosti v environmentálním rozhodování

JAK DOSTÁT POŽADAVKŮM AARHUSKÉ ÚMLUVY?

JUDr. Hana Müllerová, Ph.D. – Ústav státu a práva Akademie věd ČR, v. v. i.

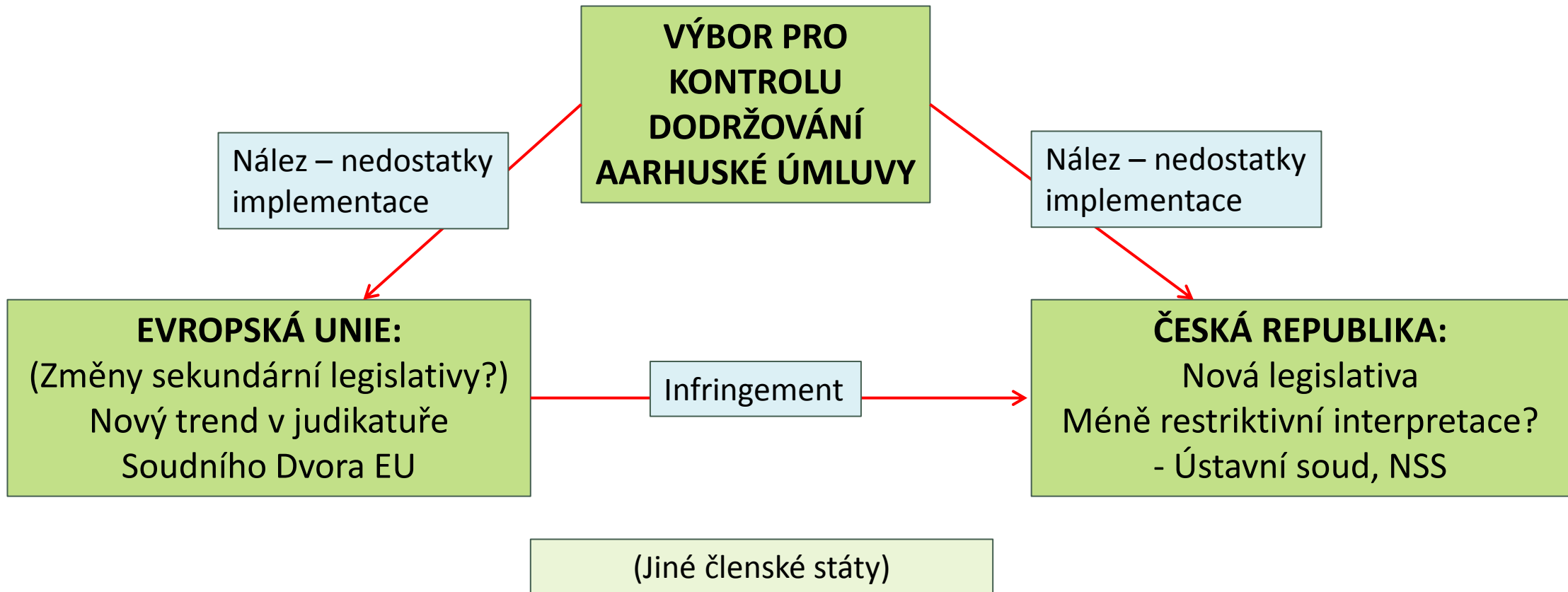
JUDr. Petra Humlíčková, Ph.D. – Katedra práva životního prostředí, Právnická fakulta UK v Praze

... ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí

Plán semináře

11:00 – 12:40	I. blok
	K obsahu Aarhuské úmluvy
	Mechanismus kontroly
	Hodnocení implementace v ČR, nález Výboru vůči ČR, infringement
	Nová koncepce posuzování vlivů
12:40 – 13:00	Diskuse
13:00 – 13:30	Přestávka, občerstvení
13:30 – 14:40	II. blok
	Novinky ve stavebním zákoně
	Účast ve správních řízeních – nová pravidla
	Soudní přezkum
14:40 – 15:00	Diskuse
15:00	Zakončení

Implementace Aarhuské úmluvy v ČR – v kontextu

„Slovník“ Aarhuské úmluvy

Aarhuská úmluva jako „nový druh“ úmluvy k ochraně životního prostředí

Proč účast veřejnosti?

Preamble:

- ochrana životního prostředí je nutná pro životní pohodu lidí a pro uplatňování základních lidských práv
- každý má **právo** žít v prostředí příznivém pro zdraví a životní pohodu a každý má **povinnost** chránit a zlepšovat životní prostředí ve prospěch současných i budoucích generací,
- (k tomu účelu) každý potřebuje mít přístup k informacím o životním prostředí, být oprávněn podílet se na rozhodování o životním prostředí a mít přístup k právní ochraně,
- **účast veřejnosti na rozhodování zvyšuje kvalitu rozhodnutí a jejich prosazování, přispívá ke zvyšování povědomí veřejnosti o otázkách životního prostředí, poskytuje veřejnosti příležitost vyjádřit své obavy a zájmy**
- naplňování této úmluvy přispěje k posílení demokracie

K obsahu Aarhuské úmluvy

EHK OSN 1998 Aarhus (Dánsko), v platnosti od 2001

45 smluvních států z evropského regionu včetně ČR + Evropská unie

„Tři pilíře“:

I. Přístup k informacím (čl. 4,5)

II. Účast v rozhodovacích procesech

- Povolování činností (čl. 6)
- Plány, politiky, koncepce (čl. 7)
- Právní předpisy (čl. 8)

III. Přístup k právní ochraně - možnost iniciovat přezkum

- V oblasti I. pilíře (informace)
- V oblasti II. pilíře (přezkum rozhodnutí, u nichž je požadována účast veřejnosti)
- V případech namítání porušení norem práva životního prostředí obecně
(= „problematický“ čl. 9 odst. 3)

Funguje jen při provázanosti všech tří pilířů

Mechanismus kontroly

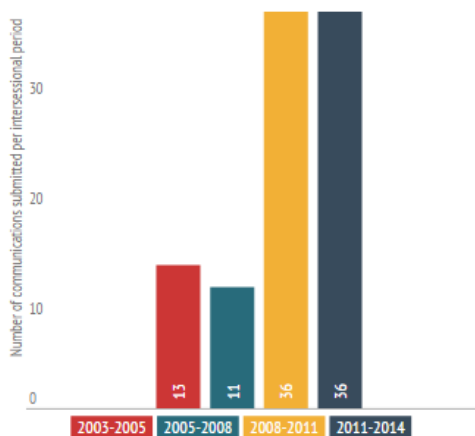
- povinnost předkládat zprávy o stavu implementace
- ACCC = Výbor pro kontrolu dodržování Úmluvy
 - Od 2002
 - Členové z ČR: E. Kružíková, P. Černý
 - Otevřenost, neformálnost

Mechanismus kontroly

★ 96

Communications submitted to date

Number of communications submitted to the Compliance Committee in each intersessional period since October 2003.

Communications could be submitted to the Compliance Committee from 23 October 2003.

★ 47

Number of findings adopted by the Compliance Committee

3 out of 5 found non-compliance

Findings on non-compliance

The Compliance Committee has considered admissible communications towards the following countries.

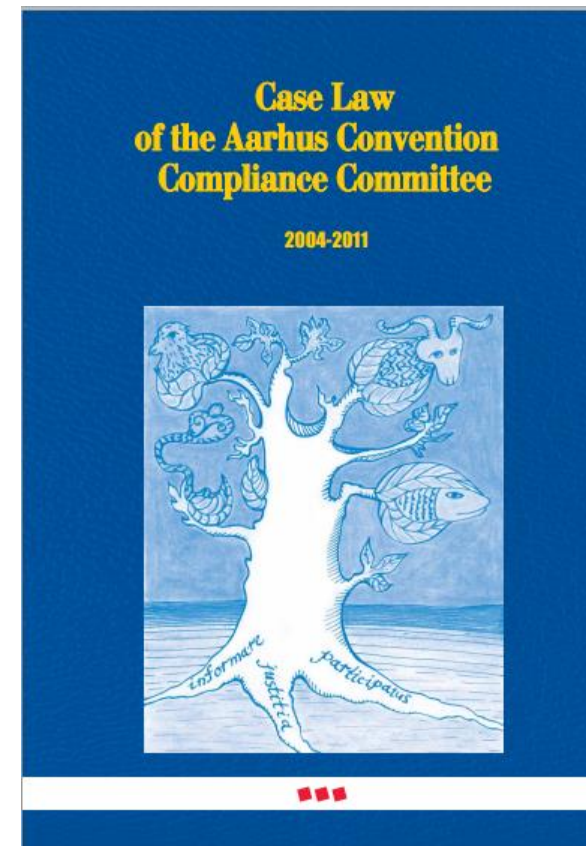

While this map shows those Parties whose compliance has been considered by the Committee, it can also be seen as a positive sign of the level of activism in a country.

Zdroj: http://www.unece.org/env/pp/cc_infographics.html

Mechanismus kontroly

- Zahájení řízení
 - Stát A => stát B (Rumunsko proti Ukrajině)
 - Stát A => stát A (nepoužito)
 - Postoupení Sekretariátu (nepoužito)
 - Vlastní iniciativa Výboru (nepoužito)
 - Stížnost z řady veřejnosti (k 30. 9. 2014 – 105, proti ČR 3)
- Přijatelnost
 - srozumitelnost, vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků (ne proti legislativě), podřazení pod část Úmluvy
- Nález, doporučení

Aarhuská úmluva a Evropská unie

EU jako celek signatář Úmluvy od r. 2005

sekundární legislativa k provedení I. a II. pilíře:

- směrnice 2003/4/ES o přístupu veřejnosti k informacím o živ. prostředí
- směrnice 2003/35/ES o účasti veřejnosti na vypracovávání plánů a programů o živ. prostředí
- nařízení 1367/2006 o použití Aarhuské úmluvy na orgány a subjekty Společenství

III. pilíř – sekundární legislativa zatím **chybí** (návrh směrnice z r. 2003 odložen)

znamená „dvojitou vázanost“ členských států EU Aarhuskou úmluvou a také „dvojitou kontrolu“ dodržování

Soudní dvůr EU x Výbor pro kontrolu dodržování AÚ

SDEU 1963-2012

- čl. 263 (4) TFEU
- čl. 10-12 nař. „Aarhus“

RESTRIKTIVNÍ VÝKLAD

„dotčenosti“ vyžadované pro žalobní legitimaci (dotčené veřejnosti)

PLAUMANNOVA
DOKTRÍNA (1963)

ACCC 2011

Nález ACCC/2008/32
(ClientEarth, 2011)

„Následkem aplikace Plaumannova testu na věci týkající se životního prostředí a zdraví je, že rozhodnutí nebo legislativní akt nemůže před SDEU žádný člen veřejnosti nikdy napadnout.“

EU se vystavuje riziku nesouladu s čl. 9 odst. 3 a 4 AÚ

Výbor doporučuje všem institucím EU učinit kroky potřebné k napravení nedostatků ve věci přístupu dotčené veřejnosti ke spravedlnosti ve věcech životního prostředí

SDEU 2013

Případ **Gemeinde Altrip**

C-72/12 ze 7.11.2013 (přezkum EIA)

**VÝKLAD PŘÍZNIVÝ
DOTČENÉ VEŘEJNOSTI:**

- Přezkum má být možný i proběhla-li EIA, ale měla vady
- Napadání hmotné i procesní nezákonnosti

Implementace AÚ v ČR

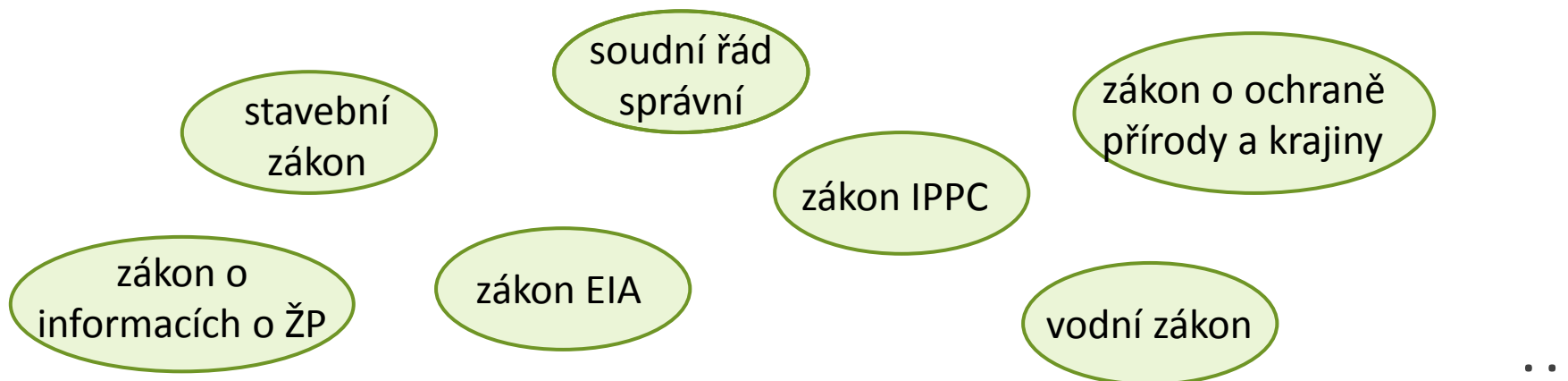
ČR signatářem Úmluvy, ratifikace 2004 (č. 124/2004 Sb. m. s.)

Dvojitá vázanost: mezinárodní právo a právo EU

Čl. 10 Ústavy ČR

- aplikační přednost mez. smlouvy před zákonem, tj. v případě kolize možnost přímé aplikace mez. smlouvy, je-li k tomu dané její ustanovení způsobilé
- přímá aplikovatelnost ustanovení AÚ nebyla nikdy soudy připuštěna

Zákony:

Hlavní nedostatky implementace (resp. jejich příčiny)

Pojem dotčené veřejnosti: chybí definice a rozlišení dotčené a ostatní veřejnosti v řízeních

Doktrína dotčenosti subjektivních práv: zásah do kterých práv je akceptován? Právo na příznivé ŽP?

Vstup do správních řízení (**II. pilíř**)

- nejednotná pravidla účastenství, v některých řízeních neexistuje možnost účasti veřejnosti
- pro NGO relativně snadný přístup (zejm. § 70 ZOPK) **x** pro jednotlivce – téměř pouze zásah do vlastnictví

EIA je plně otevřena veřejnosti, avšak

- je oddělena od vlastního povolovacího řízení, pro něž není její závěr není materiálně závazný
- závěr zjišťovacího řízení je nepřezkoumatelný

Přístup k soudům (**III. pilíř**):

- přístup do řízení je podmíněn tvrzením zásahu do vlastního subjektivního práva
- v praxi většinou zejména účastníci předchozího správního řízení
- NGO se mohou domáhat pouze ochrany svých procesních práv, nikoli práv hmotných
- nemohou namítat zásah do práva na příznivé životní prostředí

Rozhodnutí ACCC/C/2010/50

- EPS, komplexní stížnost

(<http://www.unece.org/env/pp/compliance/Compliancecommittee/50TableCz.html>)

- restriktivní výklad dotčené veřejnosti (nájemníci, NNO)
- efektivní účast ve všech fázích řízení (i navazující – územní a stavební řízení)
- náležitě brát v úvahu výsledek účasti veřejnosti (jakékoliv připomínky, územní a stavební řízení)
- restriktivní žalobní legitimace (nájemce – ÚP, NNO – ÚP)
- věcný přezkum rozhodnutí
- soudní přezkum závěru zjišťovacího řízení EIA
- hlukové výjimky, územní plány (NNO, změna), atomový zákon (neprokázáno)
- včasná náprava (odkladný účinek)

- další stížnosti:

- JETE
- národní alokační plán

Infringement – směrnice EIA

- ACCC/C/2010/50 – převzato do infringementu EK
- duben 2013
- výtky komplexní:
 - rozhodnutí = stavební povolení (nikoliv stanovisko EIA)
 - řízení = i územní a stavební řízení (nikoliv jen proces EIA)
 - nedostatečná závaznost výstupů z procesu EIA a možné změny záměru během navazujících povolovacích řízení
 - aplikace EIA i na navazující povolovací řízení, v rámci kterých je záměr definitivně schválen, což platná právní úprava nezajišťuje,
 - nedostatečná účast veřejnosti v navazujících řízeních,
 - nezajištění včasné a účinné soudní ochrany příslušníkům dotčené veřejnosti.
- reakce – novela zákona EIA
- novela směrnice EIA 2014/52/EU (transpozice květen 2017) – EIA = i zohlednění odůvodněného závěru příslušného orgánu do rozhodnutí

Řešení – aktuální stav

Legislativní:

Příprava novely zákona č. 100/2001 Sb. (EIA): sněmovní tisk č. 299 <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=299>

Předpokládané nabytí účinnosti: původně 1. leden 2015, aktuálně: **1. březen 2015**

Interpretační:

Žádoucí je výklad méně restriktivní vůči dotčené veřejnosti, a to na všech úrovních

ÚS: I.ÚS 59/14 ze dne 30. 5. 2014 – nové vnímání role ekologických NGO:

*„[S]právní soudy (...) se opíraly mj. o judikaturu, jež vnímá občanská sdružení s účelem spočívajícím v ochraně přírody a krajiny jako "ekologické iniciativy". Takové označení, nepostrádající pejorativní nádech, mylně implikuje pouhou aktivistickou a vedlejší roli, kterou by snad občanská sdružení tohoto typu měla ve vztahu k soudním řízením sehrávat. Občanská sdružení (spolky), jež jsou rovnocenným subjektem práva, však jsou též **významným a navýsost demokratickým prvkem občanské společnosti**. Není korektní odsoudit spolek k neformální, potřebná oprávnění postrádající roli při prosazování jeho zájmů.“*

Nová koncepce procesu EIA – více stupňové rozhodování

- novela, vláda září 2014, tisk č. 299
- účinnost 1.3.2015 (?)
- stanovisko EIA:
 - Dnes jiný úkon, nově závazné stanovisko (§ 149 SŘ)
 - Závaznost
 - Soudní přezkum
 - Podkladem nejen stanovisko

Nová koncepce procesu EIA - Verifikační závazné stanovisko (*Coherence stamp*)

- identita – posuzovány a realizovaný záměr
- nové významné negativní vlivy na životní prostředí? (technologie, rozsah)
- verifikační závazné stanovisko
 - Nesouhlasné – znovu EIA, úprava záměru
 - Souhlasné – před podáním žádosti o rozhodnutí
- platnost stanoviska – 5 let, prodloužení pouze po posouzení (změna záměru, dotčené území, nové znalosti, nové technologie)

Nová koncepce procesu EIA - Závěr zjišťovacího řízení

- soudní přezkum
- pozitivní závěr zjišťovacího řízení
 - usnesení, poznamenání do spisu
- negativní závěr zjišťovacího řízení = správní rozhodnutí
 - základní charakteristika záměru
 - kritérii přílohy č. 2 zákona o EIA
 - oznamovatel a privilegované subjekty z řad dotčené veřejnosti
 - Hmotná a procesní zákonnost
 - 90 dní na rozhodnutí soudu

Nová koncepce EIA – navazující řízení

Definice: „g) navazujícím řízením takové řízení, ve kterém se vydává rozhodnutí podle zvláštních právních předpisů^{1a)}, které povoluje umístění nebo provedení záměru posuzovaného podle tohoto zákona,

^{1a)} Například zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon, zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon, zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách, zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci, a zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví.“

Výklad: ... všechna správní řízení založená na stanovisku EIA, ve kterých se pro daný předmět řízení konečným způsobem rozhoduje o otázkách životního prostředí ⇒ **jak široký výklad???**

Navazující řízení **není:**

- řízení, ve kterém se vydává tzv. podkladové rozhodnutí,
- řízení, ve kterém se nerozhoduje o povolení umístění nebo provedení záměru,
- postupy jiné než správní řízení (např. vydávání OOP nebo závazného stanoviska).

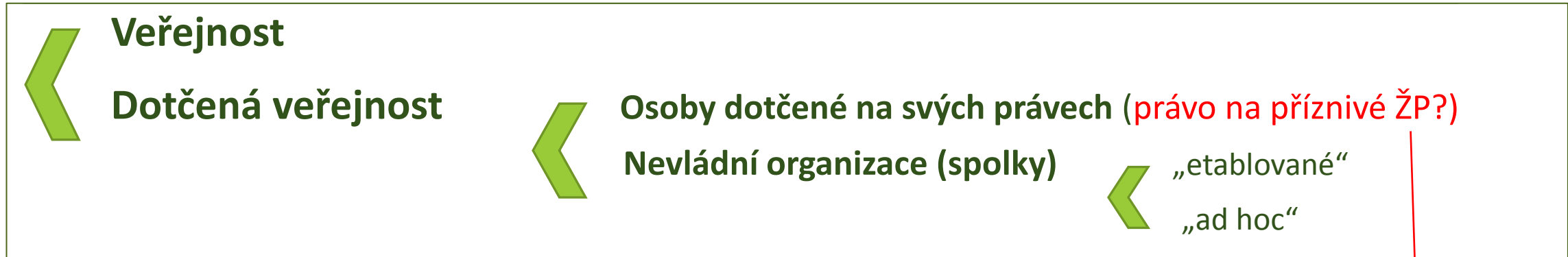
Účast veřejnosti v navazujících řízeních

Účast veřejnosti v navazujících řízeních – upravena novelizovaným zákonem EIA:

- **konzultativní** (jakákoli veřejnost)
- **plnoprávná** (dotčená veřejnost - spolky) – přihlásí-li se do 30 dnů od zveřejnění informace

Možnost podání **odvolání** proti rozhodnutí v navazujícím řízení – dotčená veřejnost – i tehdy, neúčastnila-li se navazujícího řízení v I. stupni

Nová koncepce procesu EIA – Veřejnost a dotčená veřejnost

I.ÚS 59/14 ze dne 30. 5. 2014 odst. 30 a 26:

„Zkrácení na právech nelze v podstatě civilisticky redukovat jen na případný zásah do práv vlastníků nemovitostí.“

Starší praxi Ústavního soudu ve vztahu k aktivní legitimaci spolků zastupovat zájmy svých členů na ochraně jejich práva na příznivé životní prostředí „lze považovat za překonanou“.

„Fyzické osoby, pokud se sdruží do občanského sdružení (spolku), jehož účelem podle stanov je ochrana přírody a krajiny, mohou své právo na příznivé životní prostředí, zakotvené v čl. 35 Listiny, realizovat i prostřednictvím tohoto spolku.“

Nová koncepce EIA: zamyšlení nad formami účasti veřejnosti

Účast veřejnosti:

- **Konzultativní** („méně práv pro více osob“) ... kdokoli se může vyjádřit, rozhodující orgán to má „brát v úvahu“ (české předpisy: „přihlíží“, „vypořádá“ – není toto důvod neustálého tlaku NGO domoci se účasti ve správních řízeních?)
- „**Plnoprávná**“ („větší práva pro omezenou část veřejnosti“) ... odpovídá postavení účastníka správního řízení

„Nepochybnou nevýhodou [konzultativní účasti veřejnosti] je však to, že pokud příslušný orgán ve skutečnosti nemá o aktivní účast veřejnosti zájem a celý proces pojme čistě formálně (...), celý proces účasti se stává pouhou formalitou či přímo fraškou.

Samotné téma účasti veřejnosti lze tímto způsobem značně diskreditovat a aktivní občany odradit (...); mnozí z nich pak ztrácejí zbytky víry v možnost konstruktivní spolupráce s úřady a veřejnou mocí vůbec.“

(„Mýty o účasti veřejnosti“, konference Praha 2002)

Přechodná ustanovení

- od účinnosti zákona – navazující řízení použijí se:
 - § 9a odst. 4 a 5 – coherence stamp (územní, stavební a změna stavby před dokončením)
 - § 9b – informování veřejnosti
 - § 9c – připomínky k záměru, odvolání dotčené veřejnosti
 - § 9d – žaloba
- stanoviska před účinností:
 - souhlasné závazné stanovisko – soulad s požadavky směrnice EIA, závaznost podmínek
 - nové posouzení
 - spojení s „coherence stamp“

Novinky v úpravě stavebního zákona

- velmi časté řízení
- územní plán
 - Politika územního rozvoje
 - Zásady územního rozvoje
 - Územní plán
- územní řízení
- stavební povolení
- zkušební provoz/předčasné užívání
- kolaudační souhlas

Novinky v úpravě stavebního zákona – ještě jednou nález ÚS

Ústavní soud: Spolek je aktivně legitimován k podání návrhu na zrušení opatření obecné povahy (územního plánu)

I.ÚS 59/14 ze dne 30. 5. 2014 odst. 30:

Věcná legitimace navrhovatele ke zrušení opatření obecné povahy se zakládá na podmínce oprávněnosti tvrzení, že byl na svých právech tímto opatřením, vydaným správním orgánem, zkrácen. Toto "zkrácení na právech" nelze vykládat v neprospěch spolkových subjektů založených za účelem ochrany přírody a krajiny. **Zkrácení na právech nelze v podstatě civilisticky redukovat jen na případný zásah do práv vlastníků nemovitostí** či jinak řečeno na imise zasahující nebo ohrožující vlastníky nemovitostí (nositele práv k nim) ležících v dosahu regulace opatřením obecné povahy (územním plánem).

Podmínky: tvrzení dotčení na svých subjektivních právech s přesným vymezením zásahu do jeho právní sféry
místní vztah navrhovatele k lokalitě regulované územním plánem
zaměření (aktivita) spolku a jeho „zavedenost“

Novinky v úpravě stavebního zákona – navazující řízení

- povolení dle směrnice EIA = všechny správní akty
 - jejichž vydání je nezbytné k provedení záměru
 - předmětem kryjí s předmětem procesu EIA
- územní řízení
- řízení o stavebním povolení
- řízení o změně stavby před dokončením
- řízení o předčasném užívání/zkušebním provozu
- nelze spojit územní řízení a EIA (§ 91)
- zrušení územního rozhodnutí – vždy nové územní řízení (i pokud již bylo vydáno stavební povolení)

Novinky v úpravě stavebního zákona – informační povinnost

- záměry s EIA
- informace, že u předmětného záměru byla provedena EIA, včetně odkazu na zdroj informací,
- informace o příslušném orgánu,
- údaje o lhůtách,
- informace o povaze rozhodnutí,
- podmínky účasti veřejnosti (například k jakému orgánu a v jaké lhůtě lze podávat návrhy, připomínky a žádosti o informace či zpřístupnění dokumentů, termín konání veřejného projednání).
- řízení s velkým počtem účastníků (doručování veřejnou vyhláškou)

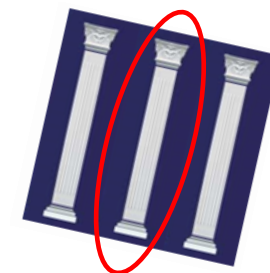
Účast veřejnosti v navazujících řízeních podle stavebního zákona

Podléhá pravidlům pro navazující řízení podle novelizovaného zákona EIA, tj.:

1. „Plnoprávná“ účast dotčené veřejnosti - spolků, (ve vymezení okruhu účastníků ve StavZ „osoba, o níž tak stanoví zvláštní právní předpis“)
2. Konzultativní účast veškeré veřejnosti

Novelizace připravované v roce 2015

- novela stavebního zákona
- zákon o výstavbě liniových dopravních staveb (věcný záměr zveřejněn již v 2014)
- návrh soupisu legislativních změn pro energetické stavby
- nový atomový zákon

Účast veřejnosti – požadavky AÚ

Myšlenkové zázemí II. pilíře:

- partnerství, otevřenost, transparentnost
- důvěra veřejnosti, příležitost vyjádřit obavy
- spoluodpovědnost, lepší přijetí výsledných rozhodnutí atd.

Nejde o to, aby jakákoli veřejnost prosadila své názory, ale aby její hlas byl slyšen a zvažován:

„I v případech, kdy nedojde v důsledku účasti veřejnosti k podstatné změně původního návrhu, lze úspěšnou implementaci konečného rozhodnutí podpořit prostřednictvím aktivní a skutečné účasti veřejnosti na rozhodování.“

Příručka k implementaci, s. 89

Okruh procesů s účastí veřejnosti:

- rozhodování o tom, zda povolit činnosti uvedené v Příloze 1
- příp. další činnosti s potenciálně významným vlivem na ŽP

Požadavky na účast veřejnosti:

- poskytnutí informací o rozhodování včas, přiměřeně a účinně
- zapojení veřejnosti do rané fáze rozhodování, „kdy jsou ještě všechny možnosti výběru a alternativ otevřeny a kdy účast veřejnosti může být účinná“
- umožnění předkládat jakékoli připomínky
- náležitě zohlednění výsledku účasti veřejnosti v rozhodnutí

České právo:

- konzultativní a „plnoprávná“ účast (= **účastenství ve správních řízeních**)

Účast ve správních řízeních dosud a nově

DOSUD

- § 27 SŘ jako **obecné vymezení účastníků řízení**
- kritérium **dotčenosti vlastního subj. práva** (§ 27/2 SŘ) – zejm. vlastnické právo
- **§ 70 ZOPK** (v návaznosti na § 27/3 SŘ) jako **hlavní ustanovení** umožňující vstup NGO do správních řízení (nejen podle ZOPK – rozhodující je dotčenost zájmů ochrany přírody a krajiny)
- obdobné ustanovení ve vodním zákoně a IPPC
- vstup do navazujících řízení podle zákona EIA
- v některých zákonech jediný účastník řízení

PO NOVELE

- **hlavní roli dostává ustanovení o účastenství v tzv. navazujících řízeních**
 - ✓ „plná“ účast dotčené veřejnosti
 - ✓ konzultativní účast (jakékoli) veřejnosti
- § 70 ZOPK ve spojení s § 27 odst. 3 je doplňující tam, kdy dané řízení není navazujícím řízením a dotýká se zájmů ochrany přírody a krajiny
- podobně vodní zákon a IPPC
- podpůrně by měl fungovat též § 27 odst. 2 SŘ s tvrzeným dotčením práva na příznivé ŽP (při změně interpretace jeho subjektů)

Informování občanských sdružení (spolků)

- žádost o informování
 - 1 rok, věcně a místně specifikována
- informace o zahájení řízení
 - veřejnou vyhláškou
 - oznámit do osmi dnů

Účast veřejnosti ve správních řízeních podle zvláštních zákonů: ZOPK

§ 70 zákona o ochraně přírody a krajiny

„správní řízení, při němž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny chráněné podle tohoto zákona“

- správní řízení vedená podle ZOPK
- správní řízení podle jiných zákonů (lesní zákon, z. o ochraně ZPF, stavební z. ad.) → dle nové úpravy většinou půjde o „navazující řízení“
- i jiné procesní postupy?

Podmínkou účasti je oznámení, ale rovněž předchází žádost spolku být informován o zahajovaných řízeních

Účast veřejnosti ve správních řízeních podle dalších zákonů:

Vodní zákon	§ 115 odst. 6 a 7	Dle novely budou vyňata navazující řízení
Zákon IPPC	§ 7 odst. 1	Účast v řízení o integrovaném povolení ... bude pravidelně navazujícím řízením
Zákon EIA	§ 23 odst. 9	Dosavadní ustanovení o účasti obč. sdružení v navazujícím řízení se ruší a je nahrazeno novou koncepcí účasti dotčené veřejnosti a veřejnosti v navazujících řízeních

Procesy dosud bez účasti veřejnosti - hornická činnost

Některé zákony týkající se ŽP výslovně vylučovaly účast veřejnosti ve „svých“ řízeních

ALE:

Pokud určité řízení směřuje k vydání nebo zamítnutí povolení činnosti, která je zahrnuta v příloze č. 1 Aarhuské úmluvy,

- pak se na ně požadavky účasti veřejnosti musí vztahovat,
- zároveň možnost účasti veřejnosti pouze v posuzování vlivů v té podobě, jak bylo doposud v české právní úpravě koncipováno, byla shledána z hlediska směrnice EIA i Aarhuské úmluvy jako nedostačující.

Hornická činnost

Např. § 17 odst. 3 horního zákona:

Účastníkem o stanovení chráněného ložiskového území je pouze navrhovatel

PŘED NOVELOU:

Mohou být v daném řízení dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny?

PO NOVELE:

Je dané řízení navazujícím řízením? Není-li navazujícím řízením, mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny?

Procesy dosud bez účasti veřejnosti

- atomový zákon, ochrana před hlukem

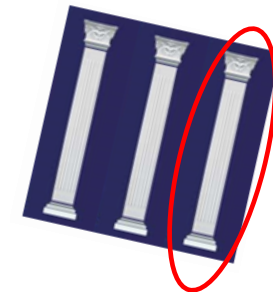
- atomový zákon

- Žadatel je jediným účastníkem řízení (§ 14 odst. 1)
- NSS – 2 As 12/2006-111

- ochrana před hlukem

- realizace stavby
 - Zkušební provoz – stavebník a vlastník stavby (§ 124 odst. 2 StavZ)
- hlukové výjimky
 - Pouze navrhovatel (§ 94 odst. 2 zákona o ochraně veřejného zdraví)

Soudní přezkum – požadavky AÚ

Smysl třetího pilíře:

- možnost vynutit standardy Úmluvy upravující přístup k informacím a účast veřejnosti,
- posílení implementace a dodržování Úmluvy stranami,...

Zahrnuje:

- přístup k soudnímu přezkumu postupu při žádání o informace (tj. přezkum v oblasti prvního pilíře) ... čl. 9 odst. 1 AÚ
- přístup k soudnímu přezkumu rozhodnutí, v nichž Aarhuská úmluva požaduje účast veřejnosti (tj. přezkum v oblasti druhého pilíře) ... čl. 9 odst. 2 AÚ
- přístup ke správním nebo soudním řízením k namítání porušení práva životního prostředí obecně ... čl. 9 odst. 3 AÚ

Soudní přezkum rozhodnutí (čl. 9 odst. 2 AÚ)

Požadavky Úmluvy a hlavní nedostatky ČR

Dotčená veřejnost podle AÚ

- má mít možnost iniciovat soudní přezkum rozhodnutí, která podle čl. 6 spadají pod požadavek účasti veřejnosti
- má mít možnost napadat hmotnou i procesní nezákonnost

ČR: Aktivní žalobní legitimace k podání soudní žaloby podle § 65 odst. 2 SŘS:

Okruh osob aktivně legitimovaných k podání soudní žaloby proti správnímu rozhodnutí je dán zejm. okruhem účastníků předchozího správního (povolovacího) řízení, a pokud členové veřejnosti do něj neměli přístup, pak nemají přístup ani k soudní ochraně

Právo na příznivé ŽP není uznáváno jako právo, jehož tvrzené dotčení může založit aktivní žalobní legitimaci ve smyslu § 65 odst. 2 SŘS.

ČR: Rozsah soudního přezkumu:

NGO náležejí v oblasti ŽP pouze procesní práva, mohou v soudním přezkumu namítat pouze procesní nedostatky správního řízení, nikoli věcnou nezákonnost rozhodnutí

Fyzické osoby – v soudním přezkumu sice možnost brojit i proti hmotněprávním vadám rozhodnutí, ale možnost vstupu do předchozích správních řízení omezena téměř výhradně na dotčení vlastnického práva

Žaloby k ochraně veřejného zájmu

- privilegované nevládní organizace

- žaloba

- Negativní závěr zjišťovacího řízení
 - 90 dnů, odkladný účinek
- Rozhodnutí v navazujícím řízení
 - Pojem rozhodnutí v navazujícím řízení
 - 150 dnů, odkladný účinek, do rozhodnutí soudu nelze vydat ani vykonat rozhodnutí v dalších navazujících řízeních
 - Žaloba ve veřejném zájmu (§ 66 sřs) – neprokazuje se dotčení
 - Hmotněprávní i procesní přezkum
 - Aktivní žalobní legitimace i účastníků řízení

Implementace čl. 9 odst. 3 AÚ

Čl. 9 odst. 3 Aarhuské úmluvy požaduje, aby členové veřejnosti splňující případná kritéria stanovená ve vnitrostátním právu měli přístup ke správním nebo soudním řízením, v nichž by mohli vznášet **námítky proti jednání, aktům nebo opomenutím** ze strany **soukromých osob nebo státních orgánů**, jež jsou **v rozporu s ustanoveními jejich vnitrostátního práva** týkajícího se životního prostředí.

Vzhledem k neurčitosti ustanovení – vyšší flexibilita států při provádění a výklad, že AÚ nevyžaduje zavedení veřejné žaloby (*actio popularis*), **ALE:**

Nález ACCC/C/2005/11 (Belgie):

„Strany nesmějí ustanovení «splňující kritéria, pokud jsou nějaká stanovená ve vnitrostátním právu» používat jako záminku k zavedení nebo zachování natolik přísných kritérií, že je reálně všem nebo téměř všem organizacím v oblasti životního prostředí znemožněno napadnout jednání, akty nebo opomenutí, které jsou v rozporu vnitrostátními právními předpisy týkajícími se životního prostředí.“

„Formulace «kritéria, pokud jsou nějaká stanovená ve vnitrostátním právu» naznačuje, že strany by měly být zdrženlivé a nestanovit příliš přísná kritéria. Přístup k těmto procedurám by proto měl být pravidlem, nikoli výjimkou.“

Nově – určité prvky veřejné žaloby – v žalobách k ochraně veřejného zájmu dle § 66 SŘS

Rekapitulace a závěry

K legislativě:

- Rozhodnutí
- Privilegované NNO
- Odkladný účinek žalob
- Nájemníci, nečinnost, budoucí novelizace

K interpretaci:

- hlavní myšlenkou AÚ je skutečné, ne jen formální zapojení veřejnosti
- plná implementace AÚ proto vyžaduje nejen změnu legislativy, ale i změnu postoje společnosti, uznání role dotčené veřejnosti a méně restriktivní interpretaci předpisů na všech úrovních; nález ÚS I.ÚS 59/14 ze dne 30. 5. 2014 jako první známka nového přístupu?
- význam interpretace by byl nutně ještě větší, kdyby Parlament neschválil novelu nebo ji oddaloval v rozporu s dohodou s EK

Děkujeme za Vaši pozornost a dále doporučujeme:

Aarhuská úmluva: **Příručka k implementaci**. Překlad 2. vydání do českého jazyka. Dostupné ze stránek Ministerstva životního prostředí: http://mzp.cz/cz/prirucka_implementatione_aarhuske_umluvy.

Müllerová, H. a Humlíčková, P. **Nové přístupy k implementaci Aarhuské úmluvy v ČR**. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2014, ISBN 978-80-87439-16-6. BUDE rovněž dostupné ke stažení zdarma ze stránek MŽP www.mzp.cz a ze stránek Ústavu státu a práva: www.ilaw.cas.cz/aarhus